

Η ανάλυση της κριτικής διδασκαλίας

Περιεχόμενο ή διαδικασία? Βασικό δίλημμα κάθε εκπαιδευτικού

Περιεχόμενο - η γνώση ως μετάδοση πληροφορίας

Διαδικασία

- **η γνώση ως ανάπτυξη υψηλών νοητικών λειτουργιών (η γνώση ως σκέψη)**
- **η γνώση ως αποτέλεσμα μιας έγκυρης μεθοδολογίας**
- **η γνώση ως αποτέλεσμα κοινωνικού προσδιορισμού και διαπραγμάτευσης**
- **η γνώση ως διαδικασία απόκτησης μεταγνωστικών δεξιοτήτων (έννοιες, κρίσεις, γενικεύσεις, σχήματα, διαδικασίες, αξίες)**

- **το περιεχόμενο πρέπει να οργανώνεται ώστε να συναντά τις γνωστικές ανάγκες των μαθητών**
- **η παρουσίαση πληροφοριών πρέπει να συνοδεύεται από**
 - **ερμηνευτική και λειτουργική κατανόηση**
 - **συσχετίσεις,**
 - **ανάδειξη σχέσεων,**
 - **προσωπικές σημασίες,**
 - **ένταξη σε γενικότερα πλαίσια συμφραζομένων**

- Στην παραδοσιακή διδασκαλία γίνεται αναπαραγωγή της γνώσης
- Στην κριτική διδασκαλία
- γίνεται παραγωγή της γνώσης
- Αποδίδονται προσωπικά νοήματα με βάση τις πρότερες βιωματικές εμπειρίες των μαθητών
- Η γνώση αναπλαισιώνεται στο επικοινωνιακό περιβάλλον της τάξης (χρήση της γλώσσας και των αναπαραστασιακών συστημάτων)
- δίνεται έμφαση στη διαμαθητική επικοινωνία
- η δασκαλομαθητική επικοινωνία λειτουργεί προβληματιστικά και μαιευτικά
- η δασκαλομαθητική επικοινωνία πρέπει να λειτουργεί συμπληρωματικά στη διαμαθητική επικοινωνία
- η καθοδήγηση λειτουργεί σε βάρος της αυτενέργειας του μαθητή και αντίστροφα
- υπερβολική καθοδήγηση – αλλοτρίωση
- έλλειψη καθοδήγησης – εκφυλιστικά φαινόμενα
- ο ρόλος των κινήτρων στη μάθηση

ερμηνείες σύμφωνα με τις θεωρίες των Vygotsky & Piaget

Ο προγραμματισμός της διδασκαλίας

- **Λύνει το πρόβλημα της διδασκαλίας σε περιορισμένο χρόνο με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα**
- **Βοηθά τον εκπ/κό**
 - **να φανταστεί την εξέλιξη της διδασκαλίας**
 - **του δίνει ασφάλεια και αυτοπεποίθηση**
 - **έγκαιρη πρόβλεψη προβλημάτων**
 - **έγκαιρη προετοιμασία**
 - **εξοικονόμηση χρόνου**
 - **βοηθά στον αυτοέλεγχο του εκπ/κού**

Προγραμματισμός

- **Ανά έτος**
- **Ανά δίμηνο ή τρίμηνο**
- **Ανά εβδομάδα**
- **Ανά ώρα**

Οι φάσεις της διδασκαλίας

Σχεδιασμός - Διεξαγωγή - Αξιολόγηση

Ο σχεδιασμός απαντά στα ερωτήματα :

***Ποιον* διδάσκω**

***Τι και γιατί* το διδάσκω**

Πως διδάσκω και πως κατανοώ

τα αποτελέσματα της διδασκαλίας

Στη φάση του σχεδιασμού σημαντικό ρόλο παίζουν οι αντιλήψεις του εκπαιδευτικού για το ρόλο της εκπ/σης, του μαθητή, του καθηγητή, του σχολείου και του ειδικού αντικειμένου μάθησης

Οι αντιλήψεις αυτές μπορεί να είναι συνειδητές ή ασυνειδητές

Βήματα σχεδιασμού πιθανών περιβαλλόντων μάθησης

- 1. επιλογή και μελέτη του περιεχομένου
εντοπισμός εννοιών και υποεννοιών που συνθέτουν
το περιεχόμενο**
- 2. Μελέτη της ιστορικής και επιστημολογικής
εξέλιξης της έννοιας**
- 3. Εντοπισμός των σημείων στα οποία δυσκολεύονται
οι μαθητές**
- 4. Επιλέγεται η μορφή της οργάνωσης της τάξης**
- 5. Επιλέγονται ή κατασκευάζονται τα εποπτικά μέσα
(έμφαση στη χρήση πολλαπλών μέσων)**
- 6. Επιλέγεται η στρατηγική της διδασκαλίας (έμφαση
στην κριτική διδασκαλία)**

- 7. Συγκεκριμενοποιούνται οι διδακτικοί στόχοι (με βάση το γενικό σκοπό του μαθήματος και τους ειδικούς στόχους της ενότητας)**
- 8. Προβληματοποίηση των θεματικών αξόνων του αντικειμένου**
- 9. Κατασκευή δραστηριοτήτων - προβλημάτων εισαγωγής εμπέδωσης και αξιολόγησης του μαθήματος (έμφαση στο σχεδιασμό δραστηριοτήτων πολλαπλής προσέγγισης που συνδέονται με την καθημερινή ζωή και συζήτησή τους σε σχέση με τις πιο δομημένες δραστηριότητες)**
- 10. Κατασκευάζεται φύλλο εργασίας**
- 11. Κατασκευάζονται οι πιθανές ερωτήσεις με στόχο την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης**

Ο καθηγητής θα πρέπει και ο ίδιος να έχει ξεπεράσει το πληροφοριακό επίπεδο γνώσης και να έχει μεταφερθεί στο επίπεδο της κριτικής σκέψης για να μπορέσει να διατυπώσει κριτικές ερωτήσεις στους μαθητές του

Η διεξαγωγή της διδασκαλίας

1^η φάση

- α) καλλιέργεια θετικού ψυχολογικού κλίματος**
- β) πρόκληση του ενδιαφέροντος του μαθητή**
- γ) γνωστοποίηση των στόχων του μαθήματος**
- δ) διερεύνηση των πρότερων αντιλήψεων του μαθητή**

2^η φάση

Επαφή με τα δεδομένα του μαθήματος

Το μάθημα αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα το οποίο καλούνται να λύσουν οι μαθητές στην τάξη

3^η φάση

Επεξεργασία των δεδομένων και εξαγωγή συμπερασμάτων

Χρήση της επαγωγικής ή της απαγωγικής μεθόδου

Ανάλυση - σύνθεση – διερεύνηση – σύγκριση – γενίκευση

Ο ρόλος του καθηγητή ως δημιουργού μοντέλων

Χαρακτηριστικά της φάσης : Η επεξεργασία των δεδομένων σε συνδυασμό με το επικοινωνιακό περιβάλλον της τάξης

Η προβληματοποίηση του αντικειμένου συνδέεται με τη διερευνητική μαθητοκεντρική προσέγγιση

Το επικοινωνιακό περιβάλλον της τάξης πρέπει να δημιουργεί μια ισορροπία μεταξύ αυτού που ο μαθητής μπορεί μόνος του να κατασκευάσει και σε αυτό που πρέπει να προσφέρει έτοιμο καθηγητής

Η σημασία της ενεργητικής προσωπικής κατασκευής του ατόμου

Η σημασία της στήριξης του μαθητή από το δάσκαλο (με διερευνητικό τρόπο και με φειδώ)

Όχι παροχή έτοιμης γνώσης αλλά επιχειρηματολογημένη τοποθέτηση, εναλλακτικές προτάσεις, προβληματισμός, διερεύνηση κριτική τοποθέτηση

Αποσαφήνιση και διαπραγμάτευση εννοιών στη διαμαθητική και στη δασκαλομαθητική επικοινωνία

4^η φάση

Η μεταγνωστική φάση

- Ανακεφαλαίωση
- Σχηματική συνόψιση
- Παραγωγή γενικεύσεων
- Εξαγωγή συμπερασμάτων
- Διατύπωση κρίσεων

‘Ο καθηγητής θα πρέπει να έχει φτάσει στη φάση του μεταγνωστικού προβληματισμού για να μπορέσει να καθοδηγήσει τους μαθητές του να το κάνουν’